

השתא בלילה הזה להי

Dear Student,

This הגדה doesn't include complicated, detailed דברי תורה, and instead takes a step back to ensure that you are prepared to "really be" at the סדר this year.

This guide is a fresh look at ליל הסדר. A fresh look; one that is fully aligned with our מסורה. It will give you the tools to experience ליל הסדר, while actually being at the סדר.

We hope this הגדה gives you the tools to make ליל הסדר a truly transformative experience.

חג כשר ושמח!

לשנה הבאה בירושלים!

The Torah Umesorah Lakewood Teacher Center

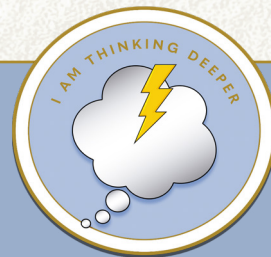
I WILL DO

The actual actions that each person does at the מצוה.

I AM BEING מצוה A מקיים

The basic thought process to have when being mekayem each aspect of the מצוה.

I AM THINKING DEEPER

The big-picture, feelings, appreciation and background concepts to reflect on as each person experiences the

מצוה. * Ideal for דברי תורה

בדיקת חמץ

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חֻמָּץ.

כָּל חֻמֵּי רָא וְחֻמֵּי עָא דְאִכָּא בְּרִשׁוֹתַי, דְּלֹא חִמְתָּהּ וְדִלָּא בְּעֵרְתָּהּ וְדִלָּא יִדְעָנָא לֵיהּ, לְבָטֵל וְלִהְיוּ הַפְּקוּר
כְּעַפְרָא דְאַרְעָא.

ביעור חמץ

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאֶכָּא בְרִשׁוּתִי, דְחֲזַתְהּ וּדְלָא חֲזַתְהּ, דְחֲמַתְהּ וּדְלָא חֲמַתְהּ, דְבַעַרְתְּהּ וּדְלָא בַעַרְתְּהּ, לְבָטַל וְלֵהוּי הַפְּקוּר כְּעַפְרָא דְאַרְעָא.

סוף זמן אכילת חמץ

יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתרחם עלינו ותצילנו מאסור חמץ אפילו מכל שהוא, לנו ולכל בני בתינו ולכל ישראל, בשנה זו ובכל שנה ושנה כל ימי חיינו, וכשם שבערנו החמץ מבתינו ושרפנוהו, כך תזכנו לבער את היצר הרע מקרבנו כל ימי חיינו, ותזכנו להדבק ביצר הטוב ובתורתך ויראתך ואהבתך תמיד, אנחנו וזרענו וזרע זרענו. כן יהי רצון, אמן

- With this cup of wine, I am fulfilling the מצוה of קדוש לל' ויום טוב.
 - With this cup of wine, I am also fulfilling the מצוה of the first of the 4 כוסות.
- מצות כוס ראשון-והוצאתי

IF THE SEDER FALLS OUT ON LEIL SHABBOS

- With this cup of wine, I am also fulfilling the מצוה of making kiddush on Shabbos- which is the מצוה זכור את יום הולדת אדוקלו of עלי מן התורה.
- I am also fulfilling the מצוה of saying ויכנסו- לצדוקת עם מעלה הראשית.

IF THE SEDER FALLS OUT ON MOTZEI SHABBOS

- With this cup of wine, I am also fulfilling the מצוה of הבהצדק.

קדוש

בשבת מתחילין:

ויהי ערב ויהי בקר

יום הששי. ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות.

בחול מתחילין:

סְבִרֵי מְרֻנָּן וְרִבְּנָן וְרַבּוּתֵי.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם

בוֹרֵא פְרֵי הַגָּפֶן.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוּמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֵּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת: שְׁבִתוֹת לְמִנוּחָהוּ) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים
וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, (לשבת: אֶת יוֹם הַשְּׁבִת הַזֶּה) אֶת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֲרוּתֵנוּ, (לשבת:
בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קִדְּשׁ זִכָּר לְיִצְיָאֵת מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בְּחֵרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים,
(לשבת: וְשִׁבִת) וּמוֹעֲדֵי קִדְּשֶׁךָ (לשבת: בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַגְּהִלְתָּנוּ.
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִקְדֵּשׁ (לשבת: הַשְּׁבִת) וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.

• When I make קָדַשׁ, I am now being אֶקְדֵּשׁ, the טוֹב. I raise a כּוֹס of wine, as wine specifically is a drink of חֶלְבֹת and לֶמַח, and declare the קְדוּשָׁה of the day that is beginning.

• When I lean throughout the night, or watch the men lean, I am thinking that we are doing everything in a clear way of חֶמֶת. Leaning as opposed to sitting straight connotes a royal way of eating. On this night we establish that אֵלֶּיךָ לֵבֵנוּ are אֵלֵינוּ. How fortunate we are to be called אֵלֵינוּ of the אֵלֵינוּ! אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ חֶמֶת חֶמֶת!

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מְלַךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מְלַךְ הָעוֹלָם הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל, בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשִּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בֵּין קֹדֶשֶׁת שַׁבָּת לְקֹדֶשֶׁת יוֹם טוֹב הַבְּדֻלָּת, וְאֵת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשִּׁשִּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קֹדֶשֶׁת. הַבְּדֻלָּת וְקֹדֶשֶׁת אֵת עִמְךָ יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשֶׁתְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ.

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מְלַךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֵחֵינּוּ וְקִיַּמְנוּ
וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה.**

- When I say the bracha of *למחיינו*, I have in mind that this *ברכה* applies to all the *מצוות* of the *סדר*.
- I drink the right amount from the *סוס* in the right amount of time.
- I lean to the left. (There are different *minhagim* whether women/girls lean.)

- With the *ברכה* of *למחיינו*, I am thanking *נ'* for keeping me alive to celebrate this *יום טוב*, and for the opportunity to fulfill all the *מצוות* of this *לילה* night: eating *מצה* and *מאר*, telling the *פגז*, drinking the four *כוסות*, saying *דבא*.

וְרַחֵץ

כַּרְפָּס

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.

יִתֵּן

• I don't make a ברכה when washing my hands.

• I'm fulfilling the טל that requires washing ידֵי טֵלֵת before eating any wet fruit or vegetable.

• מצות טיבול
• It is a מצוה to do things differently at the סדר specifically לילאול, to pique the children's curiosity at the סדר so that they question what is going on.

• When I say ברכת הארצה on the כרס, I also have in mind the אמר which shares the same ברכה.
• I take a small piece of כרס and dip in salt water, and eat less than a כפית without leaning.

• As I dip/taste the כרס in saltwater, I am thinking of the salty tears the אבות cried as they suffered in מצרים.

• I am fulfilling the מצוה to have a פתוס, a broken piece- for לון. (The middle matzah is broken into two pieces.)

• I say the story of what happened to בני ישראל with great joy! When we tell over ספור וציאת מצרים and rejoice with the גאולה, Hashem gathers the מלאכים and sends them to come listen to us. The מלאכים go back and praise Hashem for all His wondrous מופתים. They also praise Hashem for His wonderful nation that lights up the whole world on this night.

- After פא דמלא אצניא, I pour the second סוס.
- The מצנע פאלט פבית uncovers the מצנע.

מגילת

הָא לַחֲמָא עֲנִיָא

דִּי אֶכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. פֶּל דְּכַפִּיז יִיתִי וַיִּיכַל,
 פֶּל דְּצִרְיָךְ יִיתִי וַיִּפְסַח. הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא
 דְּיִשְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עֲבָדֵי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִיז.

וכאן הבין שואל:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

- שְׁבַכָּל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין הַמִּץ וּמִצָּה, הַלַּיְלָה הַזֶּה - כִּלּוֹ מִצָּה.
- שְׁבַכָּל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שִׁאָר יְרַקוֹת - הַלַּיְלָה הַזֶּה (כִּלּוֹ) מְרוֹר.
- שְׁבַכָּל הַלַּיְלוֹת אֵין אָנוּ מִטְבִּילִין אֶפְילוּ פַּעַם אַחַת -
הַלַּיְלָה הַזֶּה שִׁתִּי פְּעָמִים.
- שְׁבַכָּל הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסֻבֵּין -
הַלַּיְלָה הַזֶּה כִּלְנוּ מְסֻבֵּין.

- I am fulfilling the מצוה of being מצויק in a question and answer format, דרך לאחד ותלוב.
- I am fulfilling the מצוה that specifically children should ask their father\mother\grandfather. The מצוה is passed down from one generation to the next.

- I am thinking about the things that we do tonight that are completely different than a regular night. Things are different because tonight is completely different. Tonight is the night of גאולה. The night when Hashem performed endless open miracles to show us His power, who He is. This is the night פקד"ה shows Himself, בכבודו ואלצו.

• I am "מתחילת הגלות ומסיום הלבח". We start off talking about how בני ישראל had to suffer during the hard times and finish off with how Hashem redeemed בני ישראל. Here, I am talking about the physical גלות and גאולה. We suffered **physically** in מצרים and ה' redeemed us.

THIS PART OF THE מצות ספור מצאת מצרים CLARIFIES 2 ASPECTS OF:

- מצות ספור: Even big חסיד, as we see in the מצלה, and even if one is all alone- it is a מצוה to be שמור. This מצוה is to tell over the story, even though we "know it already." The more one is שמור, the more it is praiseworthy- כפי מלובח. This aspect of the מצוה is explained beginning with חסיד through the מצלה.
- מצות פגרה לבנים There is a מצוה to tell the children. Each child, of the 4 kinds of בנין should be told on his level. This aspect of the מצוה is explained with the אורח בנין.
- The פגרה also tells us in the paragraph אצל בנין כי אצל בנין, that there is also a מצוה to remember מצאת מצרים all year.

**עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרֹעַ בְּמִצְרַיִם,
וַיּוֹצֵאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ
נְטוּיָה. וְאֵלֹהֵינוּ הוֹצֵיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הֵרִי אֲנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי
בְנֵינוּ מִשְׁעֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרֹעַ בְּמִצְרַיִם.
וְאֵפִילוּ כָּלֵנוּ חֲכָמִים כָּלֵנוּ גְבוּרִים כָּלֵנוּ זְקֵנִים
כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה מִצְּוֹה עָלֵינוּ לְסַפֵּר
בִּיצֵאת מִצְרַיִם. וְכָל הַמְרֻבָּה לְסַפֵּר בִּיצֵאת
מִצְרַיִם הֵרִי זֶה מִשְׁבָּח.**

מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבֵּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבֵּי עֲקִיבָא וְרַבֵּי טְרַפּוֹן שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבִגְנֵי בְּרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית.

אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הָרִי אָנִי כְּכֵן שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֹּאמַר יִצְיַאת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת עַד שֶׁדִּרְשָׁה בֶּן זוּמָא, שֶׁנֶּאֱמַר, לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם יִצְאָתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהַבִּיא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ: בְּרוּךְ הַמָּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ שֶׁנֶּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא.

- The פֶּגַע clarifies that this סיפור is a פֶּגַע. This is not just a story that we enjoy repeating. This is an explicit פֶּגַע in the תּוֹרָה.
- The many פֶּגַע that we have to talk about פֶּגַע shows us the importance of פֶּגַע as one of the fundamentals of yiddishkeit.

כַּנְגֵד אַרְבָּעָה בְּנִים דְּבָרָה תוֹרָה:

אַחַד חָכָם, וְאַחַד רָשָׁע, וְאַחַד תָּם, וְאַחַד שָׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשֵׂאוֹל.

חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר?

מָה הַעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יי אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם. וְאַף אֶתָּה אָמֹר לוֹ כְּהִלְכוֹת

הַפֶּסֶח: אֵין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסֶח אֲפִיקוֹמָן:

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר?

מָה הַעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם. לָכֶם - וְלֹא לוֹ. וְלִפִּי שְׂהוּצִיא אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכָּלָל כְּפָר בְּעֶקֶר.
וְאַף אֶתָּה הִקְהָה אֶת שִׁנּוּי וְאָמַר לוֹ: "בְּעִבּוֹר זֶה עָשׂוּה יי לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרָיִם". לִי וְלֹא לוֹ.

אלו הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל:

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר?

מה זאת? וְאָמַרְתָּ אֵלָיו "בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבָדִים".

וְשֵׂאֵינוּ יוֹדְעֵ לְשֵׂאוֹל

אֵת פֶּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֶבְרַת זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם.
יְכוֹל מִרְאֵשׁ הַדָּשׁ?

תְּלַמּוּד לּוֹמֵר "בַּיּוֹם הַהוּא" אִי בַּיּוֹם הַהוּא יְכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר "בְּעֶבְרַת זֶה" - בְּעֶבְרַת זֶה לֹא
אָמַרְתִּי, אֶלָּא בְּשַׁעֲהַ שְׂיֵשׁ מִצָּה וּמְרוּר מִנְּחִים לְפָנֶיךָ.

- We say the סֵפֶר with אָנֹכִי and אָנֹכִי in front of us. The סֵפֶר is not just a story that we tell. We perform מַעֲשֵׂה to bring אֱלֹהִים to life. We say the סֵפֶר over the אָנֹכִי and אָנֹכִי to explain what they symbolize.

• I am **בְּעֵבֶר** **הַנֶּחֱרָק**, in the spiritual **מִצְרַיִם** and **גֵּאוּלָּה**. In **מִצְרַיִם** not only did we suffer physically, we also fell spiritually into the **מִצְרַיִם** **לְעֵרְוָה**, and were greatly distanced from **בְּ** and weakened in our **אֱמוּנָה**. Hashem took us out of the impurity, brought us close to Him, strengthened our **אֱמוּנָה**, and lifted us up to great heights of **קְדוּשָׁה**.

• I am thinking that even though the **אֲבוֹת** lived such a long time ago, I am genuinely connected to them. My **קְדוּשָׁה**, and the innately good characteristics that are inside me come from the **אֲבוֹת**. I don't have to start a **חַיִּיתוּלְדִיק** life with no background. Rather, I have strong and unbreakable roots going all the way back to the **אֲבוֹת**.

מִתְחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ,

וְעַכְשָׁיו קִרְבָנוּ הַמָּקוֹם לְעִבְדָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר:

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם, כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: בְּעֵבֶר הַנֶּחֱרָק יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם, תָּרַח אָבִי אֲבִרְהָם וְאָבִי נַחֲוֹר, וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאָקַח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבִרְהָם מֵעֵבֶר הַנֶּחֱרָק וְאוֹלַךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן, וְאַרְבָּה אֶת זִרְעוֹ וְאֶתָּן לוֹ אֶת יִצְחָק, וְאֶתָּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו. וְאֶתָּן לְעֵשָׂו אֶת הַר שִׁעִיר לְרִשְׁתָּהוּ אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם.

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל,

בְּרוּךְ הוּא. שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב אֶת הַקֶּץ, לַעֲשׂוֹת כְּמָה שְׁאָמַר לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וַעֲבָדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אָנֹכִי וְאַחֲרָי כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל.

וְהִיא שְׁעֵמֻדָּה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ.

שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד עֹמֵד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלֶּא שְׁבֻכָּל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

• I am thinking that יציאת מצרים was in the כַּסּוּת of Hashem's promise to אברהם by בְּרִית בֵּין בְּתָרִים. Bnei Yisroel were on such a low מַדְיָג before יציאת מצרים, yet Hashem took us out of מצרים.

• I hold up the סוּס while I say לְמַצֵּה
• The סוּס covers the matzos.

I am thinking that not only does our קְדוּשָׁה come from the אֱמוּנָה, but our survival guarantee does, as well. The promise that we will survive every form of persecution comes from the time of the בְּרִית בֵּין בְּתָרִים. Each time the Jewish people faces yet another threat to our survival, our nation survives because of Hashem's promise to our אֱמוּנָה. It is not that at each frightening time, Hashem simply has pity on His nation and saves us; rather, each יְשׁוּעָה is a result of Hashem's promise to us. Our survival is guaranteed forever.

- The מצוה *באלף בית* uncovers the מצוה.

- I am fulfilling the מצוה to specifically discuss this פרשה.

(ספר דברים: פרשת כי תבא, פרק כו: ה'-ח)

- This is the main part of the ספור when we actually relive all the different parts of the story of מצרים.

- This פרשה consists of four סוקים:

ירידה למצרים, לעבוד מצרים, תעלה. יציאת מצרים ופריחת

- As we talk about the details of מצרים, I think about when we actually make the ברכה on this mitzva. This special ברכה of יראד יראד is said at the end of מצרים. As we tell over the story, we ourselves are actually living through the details of the story. This is not an exciting story in a dramatic novel. **We are the story!** Our lives are the lives in the story! First we actually live through the painful times of מצרים, and then as we leave מצרים, along with the rest of בני ישראל, we finally make the ברכה upon our very own redemption.

צֵא וְלָמַד מֶה בְּקֶשׁ לְבֹן הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת
 לִיעֲקֹב אָבִינוּ: שְׁפָרְעָה לֹא גָזַר אֱלֹהִים עַל
 הַזְּכָרִים, וְלְבֹן בְּקֶשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל.
 שְׁנֹאמַר:

אֲרָמִי אֲבִד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְדַּר
 שָׁם בְּמַתִּי מֵעֵט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל,
 עֲצוּם וְרָב:

וַיֵּרֶד מִצְרַיִם, אָנוּס עַל פִּי הַדְּבָר.

וַיֵּגֶר שָׁם, מִלְמִד שְׂלָא יֵרֵד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהַשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֲלֵא לְגֹר שָׁם, שְׁנֵאָמַר: וַיֹּאמְרוּ אֵל פַּרְעֹה, לְגֹר בְּאֶרֶץ בְּאֵנוּ, כִּי אֵין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ, כִּי כִבֵּד הִרְעֵב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן. וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשׁן.

בְּמַתִּי מִעֵט, כָּמָה שְׁנֵאָמַר: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יֵרְדוּ אָבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם, וְעַתָּה שׁוֹמְךָ יֵי אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב.

וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי, מִלְּמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצַיְנִים שָׁם.

גְּדוֹל עֲצוּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם.

וַרְבֵּי, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: רַבְּבָה כְּצִמְחַת הַשִּׁדָּה גִּתְתִּיךָ, וַתִּרְבֵּי וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְאֵי

בְּעֲדֵי עֲדָיִים, שְׂדִים נִכְנֹו וּשְׁעָרָךְ צִמַּח, וְאֶת עֵרֶם וְעֲרֵהָ. וְאָעֶבֶר עָלֶיךָ
וְאָרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ, וְאָמַר לָךְ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי.

וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו הַמִּצְרִים וַיַּעֲזֹנוּ, וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה.

וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו הַמִּצְרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי
תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שִׁנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ, וְעָלָה מִן הָאָרֶץ.

וַיַּעֲזֹנוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְשִׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַזְתּוֹ
בְּסִבְלָתָם. וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה. אֶת פְּתָם וְאֶת רַעַמְסִס.

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ:

**וּנְצַעֲקָ אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלֵנוּ, וַיִּרְא אֶת עֲנֵינוּ
וְאֶת עֲמָלֵנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ.**

וּנְצַעֲקָ אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם,
וַיִּאָּנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוֹדָה וַיִּזְעָקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה.

וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלֵנוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ
אֶת אַבְרָהָם, אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב.

וַיֵּרָא אֶת עֲגִינּוֹ, זוֹ פְּרִישׁוֹת דְּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיַּדַּע אֱלֹהִים.

וְאֵת עֲמֻלָּנוּ, אֵלּוּ הַבְּנִים. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאֹרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבֵּת
תִּחְיוֹן.

וְאֵת לַחֲצֵנוּ, זוֹ הַדְּחַק, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים
אֲתָם.

**וַיּוֹצֵאֵינוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה, וּבְזֹרַע נְטוּיָה, וּבַמֶּרְא גְדֹלָה,
וּבְאֵתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם.**

וְיוֹצֵאֵינוּ יי מִמִּצְרַיִם, לֹא עַל יְדֵי מִלְחָמָה, וְלֹא עַל יְדֵי שְׂרָפָה, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ. שְׁנֵאמַר:
וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד
בְּהֵמָה, וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים. אֲנִי יי.
וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה - אֲנִי וְלֹא מִלְחָמָה;
וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם - אֲנִי וְלֹא שְׂרָפָה;
וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים - אֲנִי וְלֹא הַשְׁלִיחַ;
אֲנִי יי - אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר.

בְּיַד חֲזָקָה, זוּ הַדְּבָר, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: הִנֵּה יַד יְיָ הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשׂוּדָה, בְּסוּסִים, בְּחֲמֹרִים, בְּגַמְלִים, בְּבָקָר וּבְצֹאן, דְּבָר כָּבֵד מְאֹד.

וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה, זוּ הַחֶרֶב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְחָרְבוּ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלָּיִם.

וּבְמוֹרָא גְדוֹל, זוּ גְלוּי שְׂכִינָה. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר, אוֹ הִנֵּסָה אֱלֹהִים לְבֵא לְקַחַת לוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסּוֹת בְּאֵתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדוֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ.

וּבְאֵתוֹת, זֶה הַמְּטָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֵת הַמְּטָה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֵת הָאֵתוֹת.

- I drip some wine with my finger when I say each of these 3 words אל, וּתְמִינָה לְאֵל, וּבְמִוְכָא גְדוּל שְׁתִּימָה, and by דָּבָר אַחֵר, which is a total of 16 times.

וּבְמִוְכָא גְדוּל שְׁתִּימָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וְנִתְתִּי מוּפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאָרְץ.

דָּם וְאֵשׁ וְתִימְרוֹת עֵשֶׂן.

דָּבָר אַחֵר: בְּיַד חֲזָקָה שְׁתִּימָה, וּבְזֶרַע גְּטוּיָה שְׁתִּימָה, וּבְמוּכָא גְדוּל שְׁתִּימָה, וּבְאִתּוֹת שְׁתִּימָה, וּבְמִוְכָא גְדוּל שְׁתִּימָה.

אֵלּוֹ עֵשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלּוֹ הֵן:

דָּם. צִפְרִידָע. פְּנִים. עָרוֹב. דָּבָר.

שְׁחִין. בְּרָד. אֲרָבָה.

השך. מפת בכורות.

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים:

דצ"ך. עד"ש. באה"ב:

רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר ש'לקו המצרים במצרים עשור מכות ועל
הים לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה: אצבע
אלהים הוא, ועל הים מה הוא אומר? וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה'
במצרים, וייראו העם את ה', ויאמינו ב'י ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע? עשור מכות.

• I am realizing that the 10 מכות were only like an אצבע. (Perhaps we used our "finger" to imply each of the ten מכות because all of these incredible miracles were only "the little finger" of what Hashem can do.) The main place where Hashem reveals His יד הגדולה, His great hand was at the ים סוף. Why did Hashem want to show us this incredible "hand"? He shows it to us for a special result. The result of קריאת ים סוף was "ויראו פלאים ומוֹפְתִים בְּיַם סוּף". This too is the result of telling the אמת; we develop יראת ה' and אמונה in Hashem.

אָמור מעֵתָהּ: בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשְׂרֵי מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנֵּין שָׁפַל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם הִיְתָה שְׁלֹשׁ אַרְבַּע מִכּוֹת? שְׁנַאֲמַר: יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ, עֵבֶרָה וְזַעַם וְצָרָה, מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים. עֵבֶרָה אַחַת, וְזַעַם שְׁתַּיִם, וְצָרָה שְׁלֹשׁ, מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים אַרְבַּע. אָמור מעֵתָהּ: בְּמִצְרַיִם לָקוּ אַרְבָּעִים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ מְאַתַּיִם מִכּוֹת.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִנֵּין שָׁפַל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם הִיְתָה שְׁלֹשׁ חֲמִשׁ מִכּוֹת? שְׁנַאֲמַר: יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ, עֵבֶרָה וְזַעַם וְצָרָה, מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים. חֲרוֹן אַפּוֹ אַחַת, עֵבֶרָה שְׁתַּיִם,

נזעם שלוש, וצרה ארבע, משלחת מלאכי רעים המש. במה מעלות טובות למקום עלינו! אמור מעתה: במצרים לקו תמו שלם מכות ועל הים לקו תמו שלם

ומאתים מכות.

- I am thinking how each individual טוה is infinite! With all the טובות combined, our appreciation to ה' is endless!!
- I see from יו"ג that we should constantly focus on the many מכות Hashem has given us. This will make us much happier people.

דינו.

אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים,

דינו.

אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם,

דינו.

אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם,

דינו.

אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם,

דינו.

אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים,

דינו.

אלו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה,

דינו.

אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרינו בתוכו

דינו.

אלו שקע צרינו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה

דינו.

אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן

דינו.

אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת,

דינו.

אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני,

דינו.

אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה.

דינו.

אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל,

דינו.

אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את הבחירה

על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכפלת

• According to the פלאכה, the most important part of מצי is this section. From רבן גמליאל until "גאל ישראל". I make sure to say each word with כנף.

• I explain the מצוות of this night and this way I connect to them. This is where it all comes together, the סדר and the מצוות.

למקום עלינו:

שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם, ונתן לנו את ממונם, וקרע לנו את הימים, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרנו בתוכו, וסיפק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.

רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן:

פֶּסַח, מִצָּה, וּמָרוֹר.

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמָּן
שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם,
עַל שׁוֹם מָה?

עַל שׁוֹם שֶׁפֶּסַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ
בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאִמְרָתֶם זִבַּח פֶּסַח הוּא לִּי, אֲשֶׁר פֶּסַח

- I wish we could have a **מָרוֹר**.
For now we remember it and its reason. Through talking about it, it's as if we brought the **מָרוֹר**.
"וְנִלְמַד פֶּרִיךְ לַפֶּתִיחוֹ"

- I am thinking of what the **מָרוֹר** accomplished. Since we were in **מִצְרַיִם** for so long, we became a part of **מִצְרַיִם** in their way of thinking and acting. Hashem actually separated and pulled us away from the **מִצְרַיִם** using the **זִבַּח פֶּסַח**. When Hashem passed over our houses, He was literally separating us from the **מִצְרַיִם**. This is when we became the **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**.

• The **כַּלַּף בֵּית** lifts the Matzos. I look at the Matzah or point to it depending on my **מַנְיָע**.

• I am fulfilling the **מִצְוָה** to say the reason for **אֲכִילַת מַצֵּה**, before the **מִצְוָה** of actually eating the **מַצֵּה**, as part of **יציאת מצרים**.

• The **מִצְוָה** reminds me of the concept of “**חִיעוּל**.” Even though it seemed impossible for us to be redeemed, not only did it happen at the right time, it happened in an instant! The actual **גְּאוּלָּה** was so quick that the dough didn’t even have enough time to rise. This is because Hashem is controlling everything with His plan, down to every single second.

• I am thinking of the **מִצְוָה** which also represents **זְרוּחַה** **בְּאֵרֶץ מִצְרַיִם**. By Yetzias Mitzrayim, **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** had the ultimate **בְּטֻחוֹן** in Hashem. They followed Him into the **מִדְבָּר** with their families, without food or water, without asking any questions or making any **חִלְבוּנוֹת**. They put themselves completely in the hands of Hashem, this was the polar opposite of the self-sufficiency of **מִצְרַיִם**.

עַל בְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ
אֶת מִצְרַיִם, וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד
הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

מִצְוָה זוֹ שְׂאָנוּ אוֹכְלִים,
עַל שׁוּם מָה?

עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצַקָּם שֶׁל
אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה
עֲלֵיהֶם מְלַךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וּגְאֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאפֹ
אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם

עגת מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה,
וגם צדה לא עשו להם.

מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה?

על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר:
וימררו את חייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבדה

• The מצה lifts the מרור. I look at the מרור or point to it depending on my אנהג.

• I am fulfilling the מצוה to say the reason for מרור, before the מצוה of actually eating the מרור, as part of מצאת מצרים.

• I am thinking about the מרות, and the bitter suffering that בני ישראל endured. We're up to the "happy" part of the seder and still talking about the suffering! Any suffering is for a purpose. The suffering of בני ישראל and any painful situation we go through is for a purpose. The בני ישראל grew from their suffering. That growth is valuable and stays with us forever. I have a special benefit from any suffering that I go through.

- This is a special מצוה to see ourselves as if we experienced מצרים. I try to imagine that I actually worked in מצרים. After really picturing what we went through, I will feel truly grateful that Hashem took us out of there.
- If Hashem hadn't taken us out then we would have been lost forever עלמס on.

- Every single year, on this specific night, ה' takes each person out of his/her personal מצרים. Mitzrayim is מצרוא narrow, a place that is constricting and too tight. Anything that restricts our growth and צבואת ה' is מצרים! Tonight, ה' breaks open those barriers for us and connects us to Him.

בשעה את כל עבדתי אשר עבדו בהם בפרי.

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי' לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמהם, שנאמר: ואותנו הוציא משם, למען הביא אתנו לתת לנו

אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם.

לְפִיכֶךָ אֲנִיחֵנוּ תִּיבִים לְהוֹדוֹת,

לְהִלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדִּיר, לְבָרֵךְ, לְעִלֵּה וּלְקַלֵּס
לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֹהִים: הוֹצִיאָנוּ
מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב,
וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשְׁעֶבֶד לְגֵאֲלָה. וְנֹאמֵר לְפָנָיו

- The **עלם** **כֶּסֶף** covers the matzos.
- I lift the **ס** until **כֶּסֶף**.

- Saying **כֶּסֶף** and praising Hashem for all His miracles is the climax of **אֵלֹהִים**! I see myself as having been personally saved by Hashem. My personal obligation to thank and praise Hashem is endless!

• The **עלם** **בבית** uncovers the matzos.

• **הכלל** **לכדי** **ז'**: This **פסוק** is the main part of the **דבר** that we say during **מצות**.

• I think about Paroah's announcement following **מכת** **בכמרת**. He proclaimed, "You are no longer my slaves! You are **בני חורין** - free people, you are **לכדי** **ו'**" Hashem miraculously amplified Paroah's voice so the announcement reverberated throughout **מצרים**. The yidden jumped to their feet and said these very words! **הכלל** **לכדי** **ז'**! There is no greater happiness and joy than to be a servant to Hashem!

שִׁירָה חֲדָשָׁה: הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ. יְהִי שֵׁם יְיָ מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִמְזַרְחַ שְׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֵלֵל שֵׁם יְיָ. רַם עַל כָּל גּוֹיִם יְיָ, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי כִיִּי אֱלֹהֵינוּ הַמְגַבִּיהִי לְשַׁבָּת, הַמּוֹשִׁפִּילִי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ? מְקִימֵי מֵעַפָּר דָּל, מֵאֲשִׁפֹּת יָרִים אֲבִיוֹן, לְהוֹשִׁיבֵי עַם נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת, אִם הַבָּנִים שְׂמֵחָה. הַלְלוּיָהּ

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בַּיַּת יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲז, הִיָּתָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו. הֵיָם רָאָה וַיִּנָּס, הִירְדָן יִסֹּב לְאַחֹר. הֶהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֹאן. מֵה לָךְ הֵיָם כִּי תִנּוּס, הִירְדָן תִּסֹּב לְאַחֹר, הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֹאן. מִלְפָּנֶי

אָדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ, מִלְפָּנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הַהִפְכִי הַצּוּר אָגַם מַיִם, חֲלָמִישׁ לְמַעַיְנֹו מַיִם.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אַבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעַנוּ לְלִילָה הַזֶּה לְאָכֹל בּוֹ מִצָּה וּמְרוֹר. כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אַבוֹתֵינוּ יִגִּיעַנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרַיִם הַבָּאִים לְקַרְאֲתָנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִגְדֵי עֵירֶךְ וְשׂוֹשִׂים בְּעִבּוֹדְתֶךָ. וְנֹאכֵל שָׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים (מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזִּבְחִים) אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלָּתָנוּ וְעַל פְּדוּת גַּפְשֵׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

• I am about to fulfill the מצוה of drinking the second of the four נוסות.

מצות כוס שני - ופצצתי

• I make a new ברכה of פגע because drinking the כוס שני is actually a separate מצוה than כוס ראשון.

• I make a ברכה to thank ה' for taking us out of מצרים and for giving us the opportunity to perform the special מצוות of this night. I also daven for the גאולה פלתיקה in this ברכה, for שליח.

• This is my personal ברכה on leaving מצרים. We say "אלר גאולנו" indicating that we're talking about ourselves, and not only the דורנו of history.

- The **הַעֲלָה הַבַּיִת** covers the matzos.
- I refill the **סוס** (if necessary) and lift it.

- **מִן הַצְּבָחִים מִן הַפְּסָחִים**
- When the seder takes place any night, besides **לַבַּיִת לַלַּיְלָה**, we say the phrase in this order because the **קֶרֶב הַתַּעֲרֵיב** (the **צְבָחִים**) was eaten first, before the **פְּסָחִים**, (the **קֶרֶב הַפְּסָחִים**).

מִן הַפְּסָחִים מִן הַצְּבָחִים

- When it is **לַבַּיִת לַלַּיְלָה** we say the phrase in this order because the **בֵּן יִשְׂרָאֵל** couldn't bring the **קֶרֶב הַתַּעֲרֵיב** on Shabbos, so the **פְּסָחִים** is primary.

בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן

- I drink the right amount of the **סוס** in the right amount of time.
- I lean to the left.

- I make the **בְּרַכָּה** of **עֲלֵה נְטִילַת יָדַי**.

- I am about to fulfill the **צְוָה** of **נְטִילַת יָדַי** - washing my hands before eating something that's **בְּרַכָּה**.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן.

רְחִיצָה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצָוָנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

מוציא מצה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה.

- I am about to fulfill the מצוה מן התורה of אכילת מצה!
- I am fulfilling the מצוה to have דמם מלנה, like every לבת and יוק טוב.
- I am also fulfilling the מצוה to have a פרוסה for צונן דמם.
(The כעל הבית מצה holds the דמם מלנה together with the broken piece of מצה from ק"י.)

- I make sure to eat a כמית in the right amount of time.
- I lean to the left.
- I don't talk from now until after eating the כור, as not to have a פוסק.

- This is the only time we are commanded to eat a specific food במצוה. We make a bracha "על אכילת מצה" to thank Hashem for the opportunity to fulfill this מצוה.
- The מצוה I am eating is נחמא נחמא נחמא נחמא נחמא (Bread of אמונה, bread of healing). There is literally "אמונה nourishment" in this מצוה and by eating the מצוה אמונה goes into my very bones. It nourishes אמונה into our bones and brings healing. It's a source of כחב in ruchniyus and gashmiyus.
- מצוה is called דמם לעליו דבריה פרהב. We said the entire מצי over this מצוה. As we said over the story of מצרים all of the increased אמונה and closeness to Hashem became a part of this מצוה. So when we eat the מצוה it's as if we are literally digesting and absorbing all of it.

- I take a כזית of מרר and dip it in חמסת, and shake off the חמסת.
- No leaning
- I eat a כזית in the right amount of time.

- I will now fulfill the מצוה of eating marror- מצות אכילת מרר.
- I will now fulfill the מצוה of חמסת to remember the cement that the בני ישראל used during their labor.

- When I taste the bitterness in my mouth, I remember the bitterness that we had in מצרים. As I eat the חמסת I remember the cement, the עבודת עמר that Hashem took us out of.

מַרְרוֹר

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצָוָנוּ עַל אֲכִילַת מַרְרוֹר.

כּוֹרֵךְ

זִכָּר לְמִקְדָּשׁ פְּהֵלֵל.

כֵּן עֲשֵׂה הֵלֵל בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ
הָיָה קָיָם:

הָיָה כּוֹרֵךְ מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד,
לְקַיֵּם מֵה שֶׁנֶּאֱמַר: עַל מִצּוֹת
וּמְרִירִים לֹאכְלֶהוּ.

- I dip the מַרֹר in charoses then shake it off.
- I sandwich the maror in the matzah.
- I eat a kzayis in the right amount of time.
- I lean to the left.

- In the times of the בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, Hillel would eat the מַרֹר, the matzah and **the** marror all together at once. We sandwich the matzah and marror together כֵּן לְמִקְדָּשׁ.

- I think it's so interesting to take two totally different components and put them together. Matzah symbolizes geulah and marror symbolizes galus. They seem like polar opposites! Matzah and Marror, though are a perfect match, because, in truth, they share an incredible common basis. Both גְּאוּלָּה and גָּלוּשׁ are fully for the ultimate good of developing the connection between ה' and בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

- I am fulfilling the מצוה to eat a טוב יום טוב.
- ON לבת: I am also fulfilling the מצוה to eat a לבת.
- It is a מנהג to eat eggs: זכר לאבות or זכר חגיגה

- This מצוה is very special. It represents the מצוה Hashem will make for the Tzaddikim רבא. The מצוה רבא also represents the final מצוה which we are waiting for במהרה בי"מ.

- I will now fulfill the מצוה of eating the מצוה which is מצוה רבא.

- It is finally the time of eating the hidden מצוה. The matzah that was carefully cracked represents two worlds. The obviously smaller piece symbolizes this world, the one that we can see with our eyes, right now. That is the world of מצוה רבא. The bigger piece, the hidden piece, is of course the world of eternal good, מצוה רבא. Finally at the precious moment of מצוה רבא, the מצוה רבא piece. That is "טוב מצוה רבא", the good that is hidden for מצוה רבא to have in the future, is revealed. The מצוה רבא is the last thing we eat. This way we have the taste of מצוה in our mouths for the rest of the night.

שולחן ערוך

צפון

בְּרַךְ

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, בְּשׁוּב יְיָ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵיינוּ כְּחֹלְמִים. אֲזַי יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. אֲזַי יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם:
הַגְּדִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵינוּ. הַגְּדִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הֵיינוּ שְׂמֵחִים. שׁוּבָה יְיָ אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב.
הַזְרָעִים בְּדַמְעָה, בְּרִנָּה יִקְצְרוּ. הַלֹּחַךְ יִלְךְ וּבָכָה נִשְׂאָה מִשְׁךְ הַזָּרַע, בָּא יָבֵא בְרִנָּה נִשְׂאָה אֶלְמֹתָיו.

המזמן אומר:	רבותי מיר ויעלן בענטשן
המסובים עונים:	יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם.
המזמן חוזר אומר:	יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם.
ומוסיף עוד:	ברשות מרנן ורכנן ורבותי, נברך [אלהינו] שאכלנו משלו.
המסבים עונים:	ברוך [אלהינו] שאכלנו משלו ובטובו חיינו
המזמן חוזר:	ברוך [אלהינו] שאכלנו משלו ובטובו חיינו

• The third op is poured before benching.

• I am about to fulfill the מצות שלפני of ברכת האמון בתורה.

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הִזֵּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוֹבוֹ
בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, הוּא נוֹתֵן לָחֶם לְכֹל בְּשׂוֹר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.
וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ, וְאֵל יַחְסֹר לָנוּ מִזֶּזֶן לְעוֹלָם
וָעֵד. בְּעֵבוֹר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, כִּי הוּא אֵל זֶן וּמִפְרִנְס לְכֹל וּמִטִּיב לְכֹל,
וּמִכִּין מִזֶּזֶן לְכֹל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הִזֵּן אֶת הַכֹּל.

גוֹדֵה לָךְ יי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֶמֶד טוֹבָה וּרְחֻבָה,
וְעַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עֲבָדִים,
וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׁרָנוּ, וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ, וְעַל חֶסֶדְךָ
שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל חַיִּים חֵן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ, וְעַל אֲכִילַת מִזֶּזֶן שֶׁאַתָּה זֶן
וּמִפְרִנְס אוֹתָנוּ תָּמִיד, בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עֵת וּבְכֹל שְׁעָה:

וְעַל הַכֹּל יי אֱלֹהֵינוּ, אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ
בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֵד. כִּפְתּוּב: וְאֲכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבִרְכַתְתָּ אֶת יי
אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּזֶּזֶן:

רַחֵם נָא יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחְךָ וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ
שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ אָבִינוּ, רַעֲנוּ זוּנְנוּ פְּרִנְסֵנוּ וְכַלְכַּלְנוּ
וְהַרְוִיחֵנוּ, וְהַרְנוּח לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תְּצַרִיכֵנוּ
יי אֱלֹהֵינוּ, לֹא לִיְדֵי מִתְּנַת בְּשׂוֹר וְדָם וְלֹא לִיְדֵי הַלְוָאתָם, כִּי אִם לִיְדֵיךָ
הַמְּלֵאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֻבָה, שֶׁלֹּא יִבּוֹשׁ וְלֹא נִפְלֵם לְעוֹלָם
וָעֵד.

בשבת:

רִצָּה וְהִחְלִיצֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַשְּׁבֵת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לְשֵׁבֶת בּוֹ וְלָנוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוֹת רְצוֹנְךָ. וּבְרְצוֹנְךָ הִנִּיחַ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שְׁלֵא תִהְיֶה צָרָה וְיָגוֹן וְאִנְחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ. וְהִרְאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּנִחְמַת צִיּוֹן עִירְךָ וּבְבִגְדֵי יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָׁךְ כִּי אַתָּה הוּא בֹעֵל הַיְשׁוּעוֹת וּבֹעֵל הַנְּחָמוֹת.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֵא וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד וְיִזְכֹּר זְכוֹרֵינוּ וּפְקֻדוֹתֵנוּ, וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדְּךָ, וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָׁךְ, וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לְפָלִיטָה לְטוֹבָה לְחַן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה זְכוֹרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפְקֻדָּנוּ בּוֹ לְבִרְכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים. וּבְדַבֵּר יְשׁוּעָה וּרְחֻמִּים חוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵל מְלֶכֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה.

וּבִנְיָה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְיָמֵינוּ.
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, בּוֹנֵה בְּרַחֲמָיו יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל אָבִינוּ מְלַכְנוּ אֲדִירָנוּ בּוֹרְאָנוּ
גֹּאֲלָנוּ יּוֹצְרָנוּ קְדוֹשְׁנוּ קְדוּשׁ יַעֲקֹב רוֹעֵנוּ רוּעָה יִשְׂרָאֵל הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב
וְהַמְּטִיב לְכָל שָׂבָכָל יוֹם נְיוֹם הוּא הַטֵּיב, הוּא מְטִיב, הוּא יֵיטִיב לָנוּ.
הוּא גִמְלָנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ הוּא יְגַמְלָנוּ לָעֵד, לְחַן וְלַחֲסֵד וְלִרְחַמִּים
וְלִרְנוּחַ הַצֶּלָה וְהַצִּלָּה, בְּרַכָּה וְיִשׁוּעָה נְחָמָה פְּרִנְסָה וְכִלְפָּלָה
וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב, וּמְכָל טוֹב לְעוֹלָם עַל יַחְסָרָנוּ.

הַרְחֵמֵן הוּא יְמַלֹּךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֵד.

הַרְחֵמֵן הוּא יִתְבַּרַךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים, וְיִתְפָּאֵר בָּנוּ לְעֵד וּלְנִצְחַ נְצָחִים,
וְיִתְהַדָּר בָּנוּ לְעֵד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

הַרְחֵמֵן הוּא יְפָרְנִסְנוּ בְּכָבוֹד.

הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁבּוֹר עָלֵנוּ מֵעַל צָוָאֲרָנוּ, וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוֹת לְאָרְצָנוּ.
הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרַכָּה מְרַבָּה בְּבֵית הַזֶּה, וְעַל שְׁלֹחַן זֶה שְׂאֲכָלָנוּ
עָלָיו.

הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוֹר לְטוֹב, וְיִבְשֹׁר לָנוּ בְּשׂוֹרוֹת
טוֹבוֹת יִשׁוּעוֹת וְנְחָמוֹת.

בשבת: הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׁפָלוּ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

**הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׁפָלוּ טוֹב. יוֹם שְׁפָלוּ אַרוּךְ. יוֹם
שְׂצַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעֲטָרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנִהְגִים מִזִּיו הַשְּׂכִינָה
וְיֵהי הֶלְקֵינוּ עִמָּהֶם.**

הַרְחַמֵּן הוּא יִזְכְּנוּ לְיָמֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת
מְלָכוֹ וְעֲשֵׂה חֶסֶד לְמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם. עֲשֵׂה שְׁלוֹם
בְּמִרוּמָיו, הוּא יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ, אָמֵן.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרַךְ אֶת בְּעָלֵי / אֲשֶׁתִּי.
הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרַךְ אֶת [אָבִי מוֹרִי] בְּעַל הַבַּיִת הַזֶּה. וְאֶת [אִמִּי
מוֹרְתִי] בְּעַלֵּת הַבַּיִת הַזֶּה, אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זֶרְעָם וְאֶת כָּל
אֲשֶׁר לָהֶם. אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ
אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּכֹל מְכַל כָּל, כֵּן יְבָרַךְ
אוֹתָנוּ כְּלָנוּ יַחַד בְּבִרְכָה שְׁלֵמָה, וְנֹאמֶר, אָמֵן.

בְּמִרוּם יִלְמְדוּ עָלֵיהֶם וְעָלֵינוּ זְכוֹת שְׁתֵּהא לְמִשְׁמֶרֶת
שְׁלוֹם. וְנִשְׂא בְּרָכָה מֵאֵת יי, וְצַדִּיקָה מֵאֱלֹהֵי
יְשַׁעֵנוּ, וְנִמְצָא חֵן וְשִׁכְל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

- I drink the right amount of **the** **cup** in the right amount of time.
- I lean to the left.

- I will now fulfill the מצוה of drinking the third of the four כוסות.

כוס שלם - וגאולתי

יִרְאוּ אֶת יְיָ קְדוֹשׁוֹ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו. כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ, וְדוֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב. הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ. פּוֹתַח אֶת יָדָךְ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן. בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּיְיָ, וְהָיָה יְיָ מִבְּטָחוֹ. נִעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי, וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְצָב, וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. יְיָ עִזַּז לְעַמּוֹ יִתָּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

שִׁפְךָ חֶמְתְּךָ

אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ

וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ.

כִּי אֶכֶל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת גְּוֵהוּ הַשָּׁמַיִם.

שִׁפְךָ עֲלֵיהֶם זַעֲמֶךָ וְחֶרוֹן אַפְּךָ יִשְׁיגֵם.

תִּרְדֹּף בְּאֵף וְתִשְׁמִידֵם מִתַּחַת שָׁמַיִם יְיָ.

- I pour the fourth כּוֹס.
- The כּוֹס לֵד אֵלֵינוּ is prepared.
- Finally the door is opened.

- As we open the door we show our בטחון that ה' watches over us all through the לַיְלָה and especially on this night.
- By opening the door, we also show that אֵלֵינוּ עֵם בִּי לִיתְחַמְדָּה עִם כָּל זֶה we are waiting so anxiously for אֵלֵינוּ בְּנֵי יָא to come with מַלְאִיךָ to complete our גְּאוּלָּה and to bring us to אֵרֶץ יִשְׂרָאֵל.

- אֵלֵינוּ לֵד כּוֹס is representative of וּפְבִיאַתִּי, the fifth גְּאוּלָּה of גְּאוּלָּה.
- We open the door to show our trust in ה' on לַמּוֹרֵק. On this night Hashem especially watches over us and protects us.
- We are also clearly demonstrating that we are anxiously waiting for אֵלֵינוּ בְּנֵי יָא to come and be מְבַלֵּר the גְּאוּלָּה.

- I am fulfilling the מצוה to say ה' and נא.

- This is the climax of the שיר. We sing ה' to Hashem for taking us out of מצרים and for all the טוה he performed for us throughout the generations. This exalted time also praises Hashem for the future, the גאולה הצעירה. The שיר brings us closer to the גאולה הצעירה.

הלל

לֹא לָנוּ, יי, לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל חֲסִדְךָ עַל אֲמַתְךָ. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיךְ נָא אֱלֹהֵיהֶם. וְאֵלֵהֵינוּ בְּשָׁמַיִם, כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה. עֲצִבְיָהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ, עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ. אֲזִנָּיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ, אֶף לָהֶם וְלֹא יִרְחוּזוּ. יְדֵיהֶם וְלֹא יִמְיִשוּן, רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ, לֹא יִהְיוּ בְּגִרוֹנָם. כְּמוֹתָם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם, כֹּל אֲשֶׁר בָּטַח בָּהֶם. יִשְׂרָאֵל בָּטַח בַּיְי, עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. בַּיֵּת אֶהְרֹן בָּטְחוּ בַּיְי, עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. יִרְאֵי יי בָּטְחוּ בַּיְי, עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא.

יי זְכַרְנוּ יְבָרְךָ. יְבָרְךָ אֶת בַּיֵּת יִשְׂרָאֵל, יְבָרְךָ אֶת בַּיֵּת אֶהְרֹן, יְבָרְךָ יי, הַקְּטַנִּים עִם

הַגְּדֹלִים. יִסַּף יְיָ עָלֵיכֶם, עָלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם. בְּרוּכִים אַתֶּם לַיְיָ, עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיְיָ וְהָאָרֶץ נָתַן לַבְּנֵי אָדָם. לֹא הִמְתִּים יְהַלְלוּ יְהוָה וְלֹא כָּל יַרְדֵי דוּמָה.
וְאַנְחָנוּ נִבְרַח יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּהָ.

אֶהְבֶּתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תַחֲנוּנָי. כִּי הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבִימֵי אֶקְרָא. אֶפְפוּנֵי חֶבְלֵי מוֹת
וּמִצְרֵי שְׂאוֹל מִצְאוּנֵי, צָרָה וְיִגוֹן אֶמְצָא. וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא: אָנָּה יְיָ מַלְטָה נַפְשִׁי. חֲנוּן יְיָ
וְצַדִּיק, וְאֵלֵהִינוּ מֵרַחֵם. שִׁמְר פְּתָאִים יְיָ, דְלוּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. שׁוּבֵי נַפְשִׁי לְמִנוּחֶיכִי, כִּי יְיָ
גָמַל עָלַיְכִי. כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי. אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ
בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר, אָנֹכִי עֲנִיתִי מְאֹד. אָנֹכִי אֶמְרֹתִי בַחֲפוּזִי כָּל הָאָדָם כֹּזֵב.

מָה אָשִׁיב לַיְי כָּל תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי. כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא וּבָשֶׁם יְי אֶקְרָא. נִדְרֵי לַיְי אֲשַׁלֵּם
נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ. יִקָּר בְּעֵינַי יְי הַמּוֹתֶה לַחֲסִידָיו. אָנָּה יְי כִּי אָנִי עֲבָדְךָ, אָנִי עֲבָדְךָ בֶּן
אֲמֹתְךָ, פִּתְחֵת לְמוֹסְרֵי. לָךְ אֲזַבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבָשֶׁם יְי אֶקְרָא. נִדְרֵי לַיְי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא
לְכָל עַמּוֹ. בַּחֲצֵרוֹת בַּיִת יְי, בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם. הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּ אֶת יְי כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹת. כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ, וַאֲמֵת יְי לְעוֹלָם. הַלְלוּיָהּ.

הודו לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

יאמרו נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

יאמרו נָא בֵּית אֶהְרֹן כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

יאמרו נָא יְרֵאֵי יְי כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְהוָה, עֲנֵנִי בַמֶּרְחֵב יְהוָה. יְיָ לִי, לֹא אֵירָא - מִה יַעֲשֶׂה לִּי אָדָם, יְיָ לִי
בְעֶזְרִי וְנָאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאָי. טוֹב לַחֲסוֹת בְּיְיָ מִבְּטַח בְּאָדָם. טוֹב לַחֲסוֹת בְּיְיָ מִבְּטַח
בְּנֹדִיבִים. כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילָם. סְבוּנִי גַם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילָם.
סְבוּנִי כַדְבָרִים, דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילָם. דָּחָה דְחִיתַנִּי לְנֶפֶל, וַיִּי עֶזְרָנִי.
עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי צַדִּיקִים: יָמִין יְיָ עֲשֶׂה חַיִּל,
יָמִין יְיָ רוֹמְמָה, יָמִין יְיָ עֲשֶׂה חַיִּל. לֹא אֲמוֹת כִּי אֶחְיֶה, וְאֶסְפָּר מַעֲשֵׂי יְהוָה. יִסֹּר יִסְרָנִי יְהוָה,
וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי. פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָק, אָבֹא בָם, אוֹדֶה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לִי, צַדִּיקִים יִבְאוּ בוֹ.
אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אָבֶן מְאָסוּ הַבּוֹנִים
הִיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. אָבֶן מְאָסוּ הַבּוֹנִים הִיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת יְיָ הִיטָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת
בְּעֵינֵינוּ. מֵאֵת יְיָ הִיטָה זֹאת הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ. זֶה הַיּוֹם עֲשֶׂה יְיָ. נִגִּילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ. זֶה
הַיּוֹם עֲשֶׂה יְיָ. נִגִּילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.

אָנאַ יי, הוֹשִׁיעָה נָא.

אָנאַ יי, הַצְּלִיחָה נָא.

אָנאַ יי, הוֹשִׁיעָה נָא.

אָנאַ יי, הַצְּלִיחָה נָא.

בְּרוּךְ הַבּוֹא בְּשֵׁם יי, בְּרַכְּנוּכֶם מִבֵּית יי.

אַל יי וַיָּאָר לָנוּ. אֲסֵרוּ חַג בְּעֵבְתֵימָם עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ.

אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ, אֱלֹהֵי - אֲרוֹמְמֶךָ.

הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.

בְּרוּךְ הַבּוֹא בְּשֵׁם יי, בְּרַכְּנוּכֶם מִבֵּית יי.

אַל יי וַיָּאָר לָנוּ. אֲסֵרוּ חַג בְּעֵבְתֵימָם עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ.

אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ, אֱלֹהֵי - אֲרוֹמְמֶךָ.

הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.

יְהַלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה

יודו וַיְבָרְכוּ, וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ, וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ, וַיִּקְדִּישׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ, מִלְּכָנוּ. כִּי לָךְ טוֹב

לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נְאֻה לְזַמֵּר, כִּי מִעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל.

כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	וּיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכֶם
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעוֹ נְטוּיָהּ
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לְגִזְרֵי יָם סוּף לְגִזְרִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	וְהָעֶבֶר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	וְנִעַר פְּרָעָה וַחֲחִילוֹ בַיָּם סוּף
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לְמִכָּה מְלָכִים גְּדֹלִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	וַיִּהְרַג מְלָכִים אֲדִירִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן

כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	הוֹדוּ לְאֲדֹנָי הָאֲדֹנִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדֹלוֹת לְבָדוֹ
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם בְּתַבּוּנָה
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	אֶת הַשָּׁמֶשׁ לְמַמְשָׁלֶת בַּיּוֹם
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	אֶת הַיָּרֵחַ וְכּוֹכָבִים לְמַמְשָׁלוֹת בַּלַּיְלָה
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.	לְמִכָּה מִצְרִים בְּבִכּוֹרֵיהֶם

וְנָתַן אֶרְצָם לְנַחֲלָה
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ
שֶׁבַשְׁפִּילָנוּ זְכָר לָנוּ
וַיִּפְרֹקֵנוּ מִצָּרֵינוּ
נָתַן לָחֶם לְכֹל בָּשָׂר
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.

נְשִׂמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ, ה' אֱלֹהֵינוּ, וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר תִּפְאֶר וּתְרוֹמִים זְכָרְךָ, מִלְּכֵנוּ,
תָּמִיד. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה אֵל, וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ, פּוֹדֶה
וּמִצִּיל וּמִפְרִיֵס וּמִרְחֵם בְּכֹל עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אַתָּה. אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים

והאחרונים, אלוה כל בריות, אדון כל תולדות, המהלל ברב התשבחות, המנהג
עולמו בחסד ובריותיו ברחמים. ויי לא ינום ולא ישן - המעורר ישנים והמקיץ
נרדמים, והמשיח אלמים והמתיר אסורים והסומך נופלים והזוקף כפופים. לך לבדך
אנחנו מודים. אלו פינו מלא שירה כים, ולשוננו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבה
כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות כשמש וכרח, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו
קלות כאילות - אין אנחנו מספיקים להודות לך, יי אלהינו ואלהי אבותינו, ולברך
את שמך על אחת מאלף, אלפי אלפים ורבי רבות פעמים הטובות שעשית עם
אבותינו ועמנו. ממצרים גאלתנו, יי אלהינו, ומבית עבדים פדיתנו, ברעב זנתנו
ובשבע כלכלתנו, מהרב הצלתנו ומדבר מלטתנו, ומחלים רעים ונאמנים דליתנו.
עד הנה עזרנו רחמיך ולא עזבונו חסדיך, ואל תטשנו, יי אלהינו, לנצח. על כן
אברים שפלגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר שמת בפינו - הן הם

יודו ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו. כי כל
פה לך יודה, וכל לשון לך תשבע, וכל בך לך תכרע, וכל קומה לפניך תשתחוה, וכל
לבבות יראוך, וכל קרב וכליות יזמרו לשמך. כדבר שכתוב, כל עצמותי תאמרנה, יי
מי כמוך מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו. מי ידמה לך ומי ישוה לך ומי יעריך
לך האל הגדול, הגבור והנורא, אל עליון, קנה שמים וארץ. נהללך ונשבחך ונפאריך
ונברך את שם קדשך, כאמור: לדוד, ברכי נפשי את יי וכל קרבי את שם קדשו.

האל בתעצמות עזך, הגדול בכבוד שמך, הגבור לנצח והנורא בנוראותיך, המלך
היושב על כסא רם ונשא. שוכן עד מרום וקדוש שמו. וכתוב: רננו צדיקים ביי,
לישרים נאווה תהלה. בפני ישרים תתהלל, ובדברי צדיקים תתברך, ובלשון חסידים
תתרום, ובקרב קדושים תתקדש.

וּבַמְקֵהָלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בַּיִת יִשְׂרָאֵל בְּרָנָה יִתְפָּאֵר שִׁמְךָ מִלְּפָנָיו בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שְׁפָן חוֹבֵת
כָּל הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת לְהִלָּל לְשַׁבַּח, לְפָאֵר לְרוֹמֵם
לְהַדִּיר לְבָרֵךְ, לְעֵלֶה וּלְקַלֵּס עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחְךָ.

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לְעַד מִלְּפָנָיו, הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כִּי לָךְ
נָאָה, יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיר וְשִׁבְחָה, הִלָּל וְזָמְרָה, עִז וּמְמִשְׁלָה, נִצַּח,
גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה, תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת, קְדוּשָׁה וּמְלָכוּת, בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בְּתִשְׁבַּחוֹת, אֵל הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת, הַבוֹחֵר בְּשִׁירֵי
זָמְרָה, מֶלֶךְ אֵל חַי הָעוֹלָמִים.

- I drink the right amount of the **cup** in right amount of time.
- I lean to the left.
- I say a **ברכה אחת**.

- I will now fulfill the mitzvah of drinking the fourth **cup**.
מצות כוס רביעי - ולקחת
- I say a new **ברכה** of **פגס**, because it is a separate **מצוה**.

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפְזִין.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל הַגָּפְזִין וְעַל פְּרֵי הַגָּפְזִין, וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וּרְחֻבָּה שְׂרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ לְאָכַל מִפְּרֵיהָ וּלְשִׁבְעַ מִטּוֹבָהּ. רַחֵם נָא יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְּרֵיהָ וְנִשְׁבַּע מִטּוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ [בשבת: וּרְצָה וְהִחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה] וְשִׁמְחֵנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, כִּי אַתָּה יי טוֹב וּמְטִיב לְכֹל, וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגָּפְזִין.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגָּפְזִין.

נְרֵצָה

חֲסֵל סִדּוּר פֶּסַח פְּהִלְכָתוֹ, כְּכֹל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ. כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר
אוֹתוֹ כִּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ. זָךְ שׂוֹכֵן מְעוֹנָה, קוֹמֵם קֹהֵל עֲדַת מִי מְנָה.
בְּקָרוֹב נִהְלֵ גִטְעֵי כֹנָה פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם!

- After we do all the מצוות of the סדר, we are "מחזבי" by ה'. We use this opportunity to daven that ללנה בבאפ ביהלמיק, that we should actually be קרבן פסח to bring the פסח.

• Throughout the generations, Pesach was always a time of ילוצות and ניסים.

- ד'צת י'צחק
- ט'ט
- ע'צ'ו
- ס'ס'ר'א
- ס'נ'ח'ר'ב מ'ע'ך א'ל'ו'ר
- כ'ע'ל'צ'ר
- כ'א'ן

בחוץ לארץ אומרים פיוט זה רק בלילה הראשון של פסח:

וּבְכֵן וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה

אז רוב נסים הפלאת

בראש אשמורת זה

גר צדק נצחתו כנחלק לו

בלילה,

הלילה,

לילה,

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

דנת מלך גרר בחלום

הפחדת ארמי באמש

וישר ישראל למלאך ויוכל לו

הלילה,

לילה,

לילה,

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

זָרַע בְּכוֹרֵי פִתְרוֹס מִחֲצֶת בַּחֲצֵי

חֵילָם לֹא מָצְאוּ בְּקוֹמָם

טִיסַת נִגִיד חֲרָשֶׁת סְלִית בְּכוֹכְבֵי

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

יַעֲזַ מְחַרְף לְנוֹפֵף אוֹזִי, הוֹבֵשֶׁת פְּגָרִיו

כָּרַע בַּל וּמָצְבוּ בְּאִישׁוֹן

לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רְזוּ חֲזוֹת

הַלַּיְלָה,

בַּלַּיְלָה,

לַיְלָה,

בַּלַּיְלָה,

לַיְלָה,

לַיְלָה,

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

מִשְׁתַּכֵּר בְּכֹלֵי קֹדֶשׁ נִהְרַג בּוֹ

נוֹשֵׁעַ מִבוֹר אַרְיֹת פּוֹתֵר בְּעֵתוֹתַי

שִׁנְאָה נָטַר אֲגָגִי וְכֹתֵב סְפָרִים

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

עוֹרֶרֶת נִצְחָךְ עָלָיו בְּנִדְד שְׁנַת

פּוֹרָה תִּדְרוֹךְ לְשׁוֹמֵר מֵה

צָרַח כְּשׁוֹמֵר וְשׁוּחַ אֶתָּא בְּקַר וְגַם

בַּלַּיְלָה,

לַיְלָה,

בַּלַּיְלָה,

לַיְלָה.

מִלַּיְלָה,

לַיְלָה,

בְּלֵיל שְׁנֵי בָחוּ"ל:

וּבְכֵן וְאִמְרֹתֶם זֶבַח פְּסַח

אִמְץ גְּבוּרוֹתֶיךָ הַפְּלֵאָה
בְּפֶסַח,
בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נְשֹׂאָה
פְּסַח,
גְּלִיתָ לְאֶזְרָחֵי חֲצוֹת לַיִל
פְּסַח,
וְאִמְרֹתֶם זֶבַח פְּסַח.

דְּלַתְיוֹ דְּפַקְתָּ כַּחַם הַיּוֹם
בְּפֶסַח,

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא
לַיְלָה,
כִּם הוֹדַע כִּי לְךָ הַיּוֹם אַף לְךָ
הַלַּיְלָה,
שׁוֹמְרִים הַפְּקֵד לְעִירְךָ כָּל הַיּוֹם וְכָל
הַלַּיְלָה,
תְּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֲשֵׁפֶת
לַיְלָה,

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

פָּסַח,

כְּבִיר, עַל בֶּן בְּכוֹר פְּסַחְתָּ בְּדָם,

בַּפֶּסַח,

לְבַלְתִּי יֵתַת מִשְׁחִית לְבֹא בַּפֶּתַחִי

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

פָּסַח,

מִסְגָּרַת סִגְרָה בְּעֵתוֹתַי

פָּסַח,

נִשְׁמָדָה מִדִּין בְּצִלְלֵי שְׁעוֹרֵי עֹמֶר

פָּסַח,

שׁוֹרְפוֹ מִשְׁמַנֵּי פֹּזֵל וְלוֹד בִּיקַד יְקוֹד

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

פָּסַח,

עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לְעֵמוֹד עַד גָּעָה עוֹנֵת

בַּפֶּסַח,

הַסְעִיד נוֹצְצִים עֲגוֹת מִצּוֹת

פָּסַח,

וְאֵל הַבָּקָר רָץ זָכָר לְשׁוֹר עֶרְךָ

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

בַּפֶּסַח,

זוֹעֵמוֹ סְדוּמִים וְלוֹהֵטוֹ בְּאֵשׁ

פָּסַח,

חֶלֶץ לוֹט מֵהֶם וּמִצּוֹת אָפָה בְּקֶץ

בַּפֶּסַח,

טֹאטְאֵת אֲדָמַת מוֹף וְנֹף בְּעֶבְרֶךָ

וְאָמַרְתֶּם זִבַּח פֶּסַח.

פָּסַח,

יְהִי רֹאשׁ כָּל אוֹן מִחֻצָּת בְּלֵיל שְׁמוֹר

כִּי לֹא נִאָּהָה, כִּי לֹא יָאָהָה.

אָדִיר בְּמִלּוּכָה, בַּחֹר פְּהֻלָּה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לְךָ, לֵךְ אַף לְךָ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נִאָּהָה, כִּי לֹא יָאָהָה.

דָּגוּל בְּמִלּוּכָה, הַדּוּר פְּהֻלָּה, וְתִיקִיו יֹאמְרוּ לוֹ:

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לְךָ, לֵךְ אַף לְךָ, לֵךְ יְיָ הַמַּמְלָכָה,

כִּי לֹא נִאָּהָה, כִּי לֹא יָאָהָה.

בַּפֶּסֶח,

בַּפֶּסֶח,

פֶּסֶח יָד כְּתוּבָה לְקַעֲקַע צוּל

צַפָּה הַצְּפִית עָרוֹךְ הַשְּׁלֶחַן

וְאָמַרְתֶּם זָבַח פֶּסֶח.

בַּפֶּסֶח,

בַּפֶּסֶח,

בַּפֶּסֶח,

פֶּסֶח,

קָהַל כְּנֶסֶה הַדְּסָה צוּם לְשֵׁלֶשׁ

רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע מְחַצֵּת בְּעֵץ חַמְשִׁים

שְׁתֵּי אֵלֶּה רָגַע תָּבִיא לְעוֹצֵצִית

תַּעֲזוּ יָדְכֶם וְתָרוּם יְמִינְכֶם כְּלִיל הַתְּקַדָּשׁ חַג

וְאָמַרְתֶּם זָבַח פֶּסֶח.

זכאי במלוכה, חסין פהלכה טפסריו יאמרו לו:

לך ולך, לך פי לך, לך אף לך, לך יי הממלכה,

פי לו נאה, פי לו יאה.

יחיד במלוכה, פביר פהלכה למודיו יאמרו לו:

לך ולך, לך פי לך, לך אף לך, לך יי הממלכה,

פי לו נאה, פי לו יאה.

מושל במלוכה, נורא פהלכה סביביו יאמרו לו:

לך ולך, לך פי לך, לך אף לך, לך יי הממלכה,

פי לו נאה, פי לו יאה.

עניו במלוכה, פודה פהלכה, צדיקיו יאמרו לו:

לך ולך, לך פי לך, לך אף לך, לך יי הממלכה,

פי לו נאה, פי לו יאה.

קדוש במלוכה, רחום פהלכה שנאניו יאמרו לו:

לך ולך, לך פי לך, לך אף לך, לך יי הממלכה,

פי לו נאה, פי לו יאה.

תקיף במלוכה, תומך פהלכה תמימיו יאמרו לו:

לך ולך, לך פי לך, לך אף לך, לך יי הממלכה,

פי לו נאה, פי לו יאה.

אֲדִיר הוּא יְבֻנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

בְּחֹזֶר הוּא, גָּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא יְבֻנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

הַדּוֹר הוּא, וְתֵיִק הוּא, זָפְאִי הוּא יְבֻנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

חֶסֶד הוּא, טָהוֹר הוּא, יְחִיד הוּא יְבֻנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

כְּפִיר הוּא, לְמוֹד הוּא, מְלֶכֶךְ הוּא יְבֻנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

נֹרְאָה הוּא, סִגְיָב הוּא, עֲזוּז הוּא יְבֻנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים
וּבְאֶרֶץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ?

אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ: אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ?

חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי

פּוֹדָה הוּא, צַדִּיק הוּא, קְדוֹשׁ הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב.

אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

רְחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקִרְוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקִרְוֹב.

אֵל בָּנָה, אֵל בָּנָה, בָּנָה בֵּיתְךָ בְּקִרְוֹב.

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ: אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

ששה מי יודע?

ששה אני יודע: ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

שבעה מי יודע?

שבעה אני יודע: שבעה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

שמונה מי יודע?

שמונה אני יודע: שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד

אלהינו שבשמים ובארץ.

תשעה מי יודע?

תשעה אני יודע: תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

עשרה מי יודע?

עשרה אני יודע: עשרה דבריא, תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

אחד עשר מי יודע?

משנה, חמשה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות
הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.

חד גדיא, חד גדיא

דזבין אבא בתרי זוזי, חד גדיא, חד גדיא.

ואתא שונרא ואכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא.

ואתא כלבא ונשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא בתרי זוזי.

חד גדיא, חד גדיא.

ואתא חוטרך והכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא, דזבין אבא

אחד עשר אני יודע: אחד עשר כוכביא, עשרה דבריא, תשעה ירחי לדה,
שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי תורה,
ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים ובארץ.
שנים עשר מי יודע?

שנים עשר אני יודע: שנים עשר שבטיא, אחד עשר כוכביא, עשרה דבריא, תשעה
ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, ששה סדרי משנה, חמשה חומשי
תורה, ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית, אחד אלהינו שבשמים
ובארץ.

שלשה עשר מי יודע?

שלשה עשר אני יודע: שלשה עשר מדיא. שנים עשר שבטיא, אחד עשר כוכביא,
עשרה דבריא, תשעה ירחי לדה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, ששה סדרי

בְּתַרְי זְוִי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא נוֹרָא וְשִׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֵפֵּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגְדִיָּא,

דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרְי זְוִי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מִיָּא וְקָבָה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֵפֵּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא,

דְּאָכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרְי זְוִי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא תּוֹרָא וְשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֵפֵּה לְכַלְבָּא,

דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרְי זְוִי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַשׁוּחַט וְשִׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף לְחוּטְרָא,

דְּהֵפֵּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרְי זְוִי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מְלֶאךְ הַמּוֹת וְשִׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשִׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא,

דְּשִׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֵפֵּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרְי

זְוִי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא הַקָּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁחַט לְמְלֶאךְ הַמּוֹת,

דְּשִׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשִׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכָבָה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף לְחוּטְרָא,

דְּהֵפֵּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אָבָא בְּתַרְי זְוִי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

סדר ספירת העומר

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעוֹמֵר.

הַיּוֹם יוֹם אֶחָד בְּעוֹמֵר.

- I remember to count ספירה at the second seder. I have in mind to be מקיים the מצוה of ספירת העומר.

לֵיל שְׁמֵרִים הוּא לָהּ

לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לָהּ שְׁמֵרִים לְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם:

שמות יב: מב

ליל שמרים: שהיה הקב"ה שומר ומצפה לו לקיים הבטחתו להוציאם מארץ מצרים
הוא הלילה הזה לה': הוא הלילה שאמר לאברהם בלילה הזה אני גואל את בניך
שמרים לכל בני ישראל לדרתם: משומר ובא מן המזיקין, כענין שנאמר (פסוק כג) ולא יתן המשחית וגו'